

**Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»**

Кафедра економічного аналізу і фінансів

Л.Г. Соляник

**ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ
ПРАКТИКУМ**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Дніпро
2022

Рекомендовано до видання навчально-методичним відділом (протокол № 6 від 23. 06. 2022) за поданням методичної комісії спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування (протокол № 6 від 13.04.2022)

Соляник Л.Г.

Фундаментальний аналіз національної та світової економіки. Практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». /Л.Г. Соляник; Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка». - Д.: НТУ «ДП», 2022. - 56 с.

Авторка:

Соляник Л.Г., канд. екон. наук , проф.

Практикум призначено для самостійної роботи студентів під час проведення практичних занять та з метою організації ефективної самостійної роботи студентів над опрацюванням індивідуальних практичних завдань із варіативної дисципліни «Фундаментальний аналіз національної та світової економіки».

Розглянуто теоретичні засади та подано методичні рекомендації до розв'язку практичних завдань з дослідження закономірностей і тенденцій розвитку національної та світової економіки за різними секторами з використанням інструментарію макроекономічного аналізу; діагностики їх стану, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків між макроекономічними процесами і явищами.

Наведено критерії оцінювання результатів навчання щодо виконання практичних і контрольних робіт.

Рекомендації орієнтовано на активізацію виконавчого етапу навчальної діяльності студентів.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ “ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ»	7
I. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ.....	9
Практичне заняття № 1 Аналіз макроекономічних показників розвитку національної економіки.....	9
Практичне заняття № 2 3 Аналіз номінального та реального ВВП України. Розрахунок Індексу Паше (дефлятор ВВП).....	13
Практичне заняття № 4. Аналіз державного бюджету	20
Практичне заняття № 5 Аналіз державного боргу та боргової безпеки національної економіки....	27
Практичне заняття №6 Аналіз монетарних показників. Оцінювання попиту на гроші та пропозицію грошей.....	33
Практичне заняття №7. Аналіз фондового ринку. Розрахунок індексів фондового ринку.....	38
Практичне заняття № 8 Аналіз ринку праці та макроекономічних індикаторів його стану.....	43
Практичне заняття № 9 Аналіз зовнішньої діяльності та платіжного балансу країни.....	49
2. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	51
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	53

ВСТУП

Невід'ємною частиною освіти фахівців вищої кваліфікації є фінансова підготовка, вміння користуватися фінансово-статистичними матеріалами дослідження, які дають змогу виявити тенденції та закономірності розвитку явищ і процесів в національній економіці на макрорівні. Навчальна дисципліна «Фундаментальний аналіз національної та світової економіки» відіграє важливу роль у формуванні висококваліфікованого фінансиста, озброюючи його знаннями економіко-статистичних методів й способів збирання, опрацювання й аналізу фінансово-економічної інформації.

Оволодіння студентами дисципліною дозволить їм здобути навички творчого використання основних методичних підходів й інструментарію з аналізу фінансово-економічних явищ і процесів, вміння інтерпретувати отримані результати, робити висновки та обґрунтовувати власну думку.

Фінансово-економічна підготовка і розвиток статистичних навичок мають неоціненне значення в підготовці майбутніх фахівців у галузі знань 07 Управління та адміністрування. Фінансово-статистичні дослідження дозволяють отримувати точні кількісні характеристики економічної й фінансової ситуації в країні, проводити їх оцінювання та прогнозування, а застосування економіко-статистичних методів і прийомів оброблення даних про фінансів та економічний сектори є вирішальним фактором вдосконалення теоретичної бази його розвитку та оцінювання його перспектив.

Як відомо, наукове дослідження розвивається від нормативного (теоретичного) аналізу, через збирання фактів шляхом статистичного спостереження, до емпіричного аналізу явищ і процесів. При цьому дослідницька діяльність проходить кілька взаємно незалежних, але нероздільних етапів: формулювання теорії, формулювання гіпотези, спостереження, емпіричне узагальнення, коригування і розвиток початкової та формулювання нової теорії.

Ґрунтуючись на вищенаведеному підході, слід звернути увагу на певну залежність статистичного спостереження від якості проведення попередніх етапів: якщо дослідник поставив невірні цілі і завдання або неправильно їх сформулював, допустив серйозні помилки при розробленні плану або виборі методу дослідження, тоді навіть найдосконаліший економічний аналіз буде неефективним. Тому необхідно підкреслити, що вивчення фундаментального аналізу національної та світової економіки повинно ґрунтуватися на сформованій у студентів теоретичній базі. Адже оволодіння цією навчальною дисципліною вимагає глибокого розуміння теоретичних категорій і закономірностей фінансово-економічної науки.

Отже, метою вивчення дисципліни є розвиток у майбутніх фахівців навичок критичного мислення, здатності вільно орієнтуватися у великому масиві сучасної фінансово-економічної інформації; формування умінь та компетентностей щодо використання методико-практичного інструментарію оцінювання стану, тенденцій розвитку та ефективності функціонування національної і

світової економіки; ключових проблем функціонування основних ринків національної економіки та залежностей макроекономічних процесів і явищ.

Основними дисциплінарними результатами навчання є:

- Оволодіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових і економічних процесів. Знати і розуміти економічні категорії, закони функціонування національної й світової економіки, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки між макроекономічними процесами
- Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну статистичну й фінансову інформацію
- Вміти здійснювати оцінювання ролі держави в формуванні основних інструментів ефективного функціонування національної економіки
- Вміти застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансово-економічних задач щодо виявлення залежностей між макроекономічними процесами та явищами, обґрунтованого прогнозу їх розвитку і вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем.
- Вміти здійснювати аналіз основних макроекономічних показників; оцінювати стан, ефективність функціонування, тенденції розвитку національної та світової економіки, аналізувати структуру національної економіки за різними критеріями
- Вміти здійснювати розрахунки й оцінювання основних індикаторів стану товарного ринку, ефективності його функціонування та умов встановлення рівноваги. Змістовно інтерпретувати отримані результати
- Вміти здійснювати оцінювання основних індикаторів стану грошово-кредитного, фондового та валютного ринків; ключових проблем функціонування фінансового ринку національної економіки
- Володіти методичним інструментарієм діагностики ефективності зовнішньоекономічної діяльності та рівня економічної безпеки держави, виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці держави.
- Аналізувати стан ринку праці та визначати й оцінювати індикатори життя населення.
- Вміти оцінювати вплив глобалізаційних процесів на економічний розвиток України та перспективи реформування її економіки

Практикум дозволить студентам закріпити набуті теоретичні знання з дисципліни «Фундаментальний аналіз національної та світової економіки», вирішуючи завдання, що характеризують стан й основні напрями розвитку національної економіки.

Методичні вказівки включають теоретичні матеріали з кожної теми (основні поняття, розрахунки), що дозволить виконати практичну частину завдання. Під час виконання завдань використовуються загальнонаукові принципи, закони та категорії, які знаходять конкретний прояв у економіко-статистичних методах і прийомах, до яких необхідно віднести методи статистичного

групування, класифікації, узагальнюючих показників (абсолютних, відносних та середніх величин, показники варіації), статистичні прийоми обробки даних динамічних рядів, індексний метод, табличний та графічний методи.

Мета практичних занять передбачає набуття навичок по поглибленому вивченню економічних відносин в процесі функціонування національної та глобальної економіки.

Практичні заняття проводяться за тематичним планом дисципліни на основі первинної статистичної й фінансової звітності щодо стану національної та світової економіки як на макрорівні, так і за окремими секторами і галузями економіки, отриманої зокрема, з інформаційних ресурсів в мережі Інтернет. На заняттях закріплюються теоретичні знання, засвоюються методи і методика фінансово-економічної діагностики, концентруючи увагу студентів на дослідженні закономірностей і тенденцій розвитку національної та світової економіки за допомогою інструментарію макроекономічного аналізу; вивченні законів і закономірностей функціонування, діагностики їх стану, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків між макроекономічними процесами і явищами.

Самостійна робота студентів забезпечується підручниками, навчально-методичними посібниками. Індивідуальні завдання різного рівня складності, що виконуються студентами, вказують на якість освоєння навчальної програми.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ
«ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ»**

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	ЛЕКЦІЇ	68
ПР01 ПР02 ПР04 ПР13	1 ЧВЕРТЬ РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ НАЦІОНАЛЬНОЇ І СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ 1.1. Роль та напрями аналізу національної й світової економіки Необхідність та завдання аналізу національної й світової економіки Напрями макроаналізу економіки Економічні індикатори глобального макроекономічного значення Технічні індикатори Систематизація країн світу Аналіз руху міжнародної економіки: форми, напрями, чинники.	6
ПР05 ПР06 ПР07 ПР14	1.2. Методологія та методика аналізу національної економіки Сутність та методологічні особливості аналізу національної економіки Методи аналізу економіки Інформаційне забезпечення моніторингу економіки на макрорівні	6
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	Розділ 2. Національний товарний ринок: методологія та методика аналізу 2.1. Основні індикатори та умови функціонування товарного ринку Аналіз макроекономічних показників стану товарного ринку. Індекси Пааше, Ласпейреса, Фішера Умови функціонування та рівноваги товарного ринку. Оцінювання результатів навчання студентів	6
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	2.2. Основні структурні співвідношення національної економіки Основні види та показники структури економіки Методика аналізу структури ВВП на основі міжгалузевого балансу	4
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	2.3. Методика аналізу розвитку реального сектору економіки Аналіз розвитку промисловості й сільського господарства Показники ефективності виробництва	4
ПР05 ПР06 ПР07 ПР09 ПР10 ПР14	РОЗДІЛ 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ 3.1. Аналіз державного бюджету та боргової безпеки національної економіки Структура фінансового ринку, характеристика його складових. Аналіз державного бюджету. Аналіз державного боргу та боргової безпеки національної економіки. Аналіз мультиплікатора державних видатків.	4
	3.2. Грошово-кредитний ринок: показники стану та методика аналізу Аналіз показників активності грошово-кредитного ринку Взаємозв'язок грошово-кредитного та товарного ринків Аналіз ліквідності банківської системи	4

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	3.3. Методологія та методика аналізу фондового ринку Функції та структура фондового ринку. Основні види цінних паперів Індекси фондового ринку Методика дослідження фондового ринку	4
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	3.4. Методологія та методика аналізу функціонування валютного ринку Сутність та структура валютного ринку Методи визначення валютного курсу Валютне регулювання та його вплив на макроекономічні процеси	4
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	РОЗДІЛ 4. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ РИНКУ ПРАЦІ ТА РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ. 4.1. Методологія й методика аналізу ринку праці Характеристика ринку праці та макроекономічні індикатори його стану Методика аналізу зайнятості та ефективності функціонування ринку праці	4
	4.2. Методологія й методика аналізу рівня життя населення Аналіз рівня життя населення, структури й розподілу їх доходів та витрат	4
	Методологія аналізу індикаторів індексу людського розвитку	
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	РОЗДІЛ.5. ІНВЕСТИЦІЙНА, ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ 5.1. Аналіз ефективності інвестиційної активності суб'єктів господарювання на макрорівні Методика аналізу інвестиційної та інноваційної діяльності Оцінка інвестиційної привабливості галузей та регіонів	4
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	5.2. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності та платіжного балансу країни. Зовнішньоекономічна діяльність: сутність та показники Платіжний баланс країни Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності	4
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	Тема 5.3. Методологічні аспекти економічної безпеки та діагностики стану економіки Економічна безпека: сутність, чинники, критерії Методологія діагностики стану економіки	4
ПР05 ПР06 ПР09 ПР10 ПР14	РОЗДІЛ.6. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ У СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ 6.1. Аналіз процесів глобалізації міжнародної економіки. Суперечливість процесу глобалізації: прогресивні і негативні наслідки. Аналіз глобальних проблем сучасності Міждержавне регулювання глобальних проблем	4

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
ПР05	6.2. Інтеграція України у світову економіку	2
ПР06	Аналіз ринкових трансформацій України у геостратегічному контексті. Оцінка ефективності європейської інтеграції України Формування стратегії економічного розвитку в Україні	
ПР09		
ПР10		
ПР14		
	ПРАКТИЧНІ І СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	52
ПР05	1. Аналіз макроекономічних показників розвитку України Розрахунок індексів Пааше, Ласпейреса, Фішера	8
ПР06	2. Аналіз розвитку реального сектору економіки та ефективності виробництва	6
ПР09	3. Аналіз фінансового сектору економіки України	8
ПР10	4. Аналіз монетарного сектору економіки	6
ПР14	5. Аналіз фондового і валютного ринків	6
ПР05	6. Аналіз макроекономічних індикаторів стану ринку праці та рівня життя населення	6
ПР06 ПР07	7. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності України	8
	СЕМІНАРИ	
ПР07	1. Аналіз глобальних проблем сучасності та участі України в їх вирішенні	2
ПР07	2. Оцінка ефективності європейської інтеграції України	2
	РАЗОМ	120

І. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема заняття № 1   **Аналіз макроекономічних показників розвитку національної економіки**

Мета заняття: Ідентифікувати джерела інформації, оволодіти навичками отримання статистичних даних, підготовки та аналізу необхідної статистичної й фінансової інформації, практичного застосування методики аналізу макроекономічних показників стану національної економіки

Обладнання: - роздавальний матеріал
- практичні ситуаційні завдання і методичні рекомендації до практичних занять;
- статистична звітність Національного банку України, статистичні дані Міністерства фінансів України, статистичний щорічник України

План заняття

1. Сутність та методологічні особливості аналізу національної економіки
2. Інформаційне забезпечення моніторингу економіки на макrorівні

Методичні рекомендації Основні поняття і розрахунки

1. Індикаторами стану товарного ринку є макроекономічні показники (за СНР):

- валовий внутрішній продукт (Gross domestic product) — ВВП (*GDP*);
- валовий національний дохід (Gross national income) — ВНД (*GNI*);
- чистий внутрішній продукт (Pure domestic product) — ЧВП (*PDP*);
- національний дохід (National income) — НД (*NI*);
- особистий дохід (Personal income) — ОД (*PI*);
- особистий дохід у розпорядженні (Personal disposable income) — ОДР (*PDI*).

2. **ВВП виробничим методом** = Валовий випуск – Проміжне споживання + Чисті податки на продукти та імпорт

3. **Чисті податки на продукти та імпорт** = Податки на продукти та імпорт – – Субсидії на продукти та імпорт

4. **Інші чисті податки на виробництво та імпорт** = Інші податки на виробництво та імпорт – Інші субсидії на виробництво та імпорт

5. **Чисті податки на виробництво та імпорт** = Чисті податки на продукти та імпорт + Інші чисті податки на виробництво та імпорт

6. **ВВП розподільчим методом** = Валовий прибуток / змішаний дохід + Оплата праці найманих працівників + Чисті податки на виробництво та імпорт

7. **ВВП методом кінцевого використання** = Витрати на кінцеве споживання (домашніх господарств, державних установ, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства) + Валове нагромадження (валове нагромадження основного капіталу + зміна запасів матеріальних оборотних коштів + Придбання за виключенням вибуття цінностей) + Сальдо експорту/імпорту (Експорт – Імпорт)

8. **Чистий внутрішній продукт** = ВВП – Споживання основного капіталу

9. **Індекс дефлятор ВВП:**

$$\frac{\text{ВВП звітного року у фактичних цінах}}{\text{ВВП звітного року у порівнянних цінах попереднього року}}$$

10. По кожному з макроекономічних показників (наприклад по ВВП) аналізуються:

- абсолютний приріст

$$\Delta GDP_t = GDP_t - GDP_{t-1}; \quad (1.1)$$

- темпи зростання відносно попереднього року

$$\frac{GDP_t}{GDP_{t-1}}; \quad (1.2)$$

або темпи зростання відносно базового року

$$\frac{GDP_t}{GDP_0}; \quad (1.3)$$

- темпи приросту:

$$\frac{GDP_t - GDP_{t-1}}{GDP_{t-1}} = \frac{\Delta GDP_t}{GDP_{t-1}}. \quad (1.4)$$

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

1. Розрахуйте відносні величини динаміки фактичного розміру ВВП (ланцюговим методом), відносні величини виконання плану (Квп.), планового завдання (К пл. завд.) та поясніть алгоритм розрахунків. (таблиця 1.1.)

2. Дайте економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям, визначте фактори прямого та опосередкованого впливу на виявлені тенденції та можливі наслідки завищення прогнозних очікувань щодо розміру ВВП.

Завдання 2:

Маємо фактичні показники про економічний розвиток України за рік:

Показники	млн. грн.
Випуск (в основних цінах)	220679
Проміжне споживання	133711
Податки на продукти та імпорт	17330
Субсидії на продукти т імпорт	1705
Інші податки на виробництво та імпорт	5365
Інші субсидії на виробництво та імпорт	1232
Оплата праці найманих працівників	49307
Валовий прибуток / змішаний дохід	33528
Витрати на кінцеве споживання:	
- домашніх господарств	58323
- сектору загального державного управління	22120
- некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства	3126
Валове нагромадження основного капіталу	20096
Зміна запасів матеріальних оборотних коштів	1128
Придбання за виключенням вибуття цінностей	133
Експорт товарів та послуг	42974
Імпорт товарів та послуг	45307
Споживання основного капіталу	19281
Індекс фізичного обсягу ВВП (% до попереднього року)	98,1

Додатково: ВВП минулого року у фактичних цінах 93365 млн.грн.

Визначте: 1) ВВП у поточних цінах: - за виробничим методом; - за розподільчим методом;

- за методом кінцевого використання; 2) чистий внутрішній продукт; 3) ВВП у порівняних цінах попереднього року; 4) індекс - дефлятор ВВП.

Таблиця 1.1

Аналіз макроекономічних показників розвитку національної економіки

Роки	ВВП, млрд.грн		Абсолютний приріст, млрд.,грн		Темпи зростання, %		Темпи приросту, %		К, виконання плану
	План	Факт	План (Порівняно з 2012 роком)	Факт (Порівняно з попереднім роком)	План	Факт	План	Факт	
2012	1303	1408,8	-	-	-	-	-	-	
2013	1465,1	1454,9							
2014	1369,1	1566,7							
2015	1431,8	1979,5							
2016	2037	2383,1							
2017	2445,5	2982,9							
2018	3083,4	3558,7							
Середньорічний темп зростання									

Завдання 3. Проведіть порівняльний аналіз ВВП на душу населення в Україні та економічно розвинених країнах ЄС та світу у 2019 році. (графічно).
Дайте економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям

Тема заняття № 2 -3   **Аналіз макроекономічних показників стану товарного ринку. Розрахунок індексів Пааше, Ласпейреса, Фішера.**

Мета заняття: Ідентифікувати джерела інформації, оволодіти навичками отримання статистичних даних, підготовки та аналізу необхідної статистичної й фінансової інформації, практичного застосування методики аналізу макроекономічних показників стану товарного ринку та розрахунку Індексів Пааше (дефлятор ВВП), Ласпейреса, Фішера

Обладнання: - роздавальний матеріал
- практичні ситуаційні завдання і методичні рекомендації до практичних занять;
- статистична звітність Національного банку України, статистичні дані Міністерства фінансів України, статистичний щорічник України

План заняття

1. Проаналізувати макроекономічні показники стану товарного ринку України з використанням індексів Пааше, Ласпейреса, Фішера.
2. Визначити умови функціонування та рівноваги товарного ринку.
3. Проаналізувати основні види та показники структури національної економіки.
4. Визначити тенденції розвитку промисловості й сільського господарства.

Методичні рекомендації

Основні поняття і розрахунки

1.Розрізняють номінальний та реальний ВВП.

Номінальний ВВП вимірюється в цінах поточного року, включає інфляційну зміну цін і тому не може використовуватися для визначення реальної динаміки виробництва:

$$GDP_{Ht} = \sum_{i=1}^n P_{it} \cdot Q_{it}, \quad (2.1)$$

де GDP_{Ht} — номінальний ВВП в поточному році t ; P_{it} — ціна i -го товару або послуги в поточному році t ; Q_{it} — обсяг виробництва i -го товару або послуги в поточному році t .

Для всієї економіки

$$GDP_{Ht} = P_t \cdot Q_t. \quad (2.2)$$

Отже, номінальний ВВП залежить від двох чинників:

— динаміки цін;

— динаміки виробництва товарів і послуг.

Тому номінальний ВВП у періоді t можна визначити за такою формулою:

$$GDP_{Ht} = GDP_{H(t-1)} \cdot IP_t \cdot IQ_t, \quad (2.3)$$

де IP_t — індекс зміни цін у періоді t ; IQ_t — індекс зміни реального ВВП у періоді t .

2. Реальний ВВП вимірюється в цінах базового року, тобто в незмінних цінах року, обраного за базовий, абстрагується від динаміки цін і може використовуватися для обчислення темпів зміни виробництва:

$$GDP_{pt} = \sum_{i=1}^n P_{i0} \cdot Q_{it}, \quad (2.4)$$

де GDP_{pt} — реальний ВВП у році t ; P_{i0} — ціна i -го товару або послуги в базовому році; Q_{it} — обсяг виробництва i -го товару або послуги в поточному році t .

Для всієї економіки

$$GDP_{pt} = P_0 \cdot Q_t. \quad (2.5)$$

Отже, реальний ВВП залежить тільки від динаміки виробництва товарів і послуг.

3. Відношення номінального ВВП до реального показує, як змінився ВВП виключно за рахунок зміни цін. Це відношення називають **індексом цін, або дефлятором ВВП, або індексом Пааше**:

$$IP_t = \text{Дефлятор ВВП}_t = \frac{GDP_{Ht}}{GDP_{pt}} = \frac{P_t \cdot Q_t}{P_0 \cdot Q_t}, \quad (2.6)$$

де IP_t — індекс цін.

Звідси

$$GDP_{pt} = \frac{GDP_{Ht}}{IP_t}. \quad (2.7)$$

Тоді

$$\Delta GDP_{pt} = GDP_{pt} - GDP_{p(t-1)} = \frac{GDP_{Ht}}{IP_t} - \frac{GDP_{H(t-1)}}{IP_{t-1}}. \quad (2.8)$$

4. Якщо треба визначити номінальний ВВП у періоді t , то з наведених вище співвідношень знаходимо:

$$GDP_{Ht} = GDP_{pt} \cdot IP_t, \quad (2.9)$$

або

$$GDP_{Ht} = (GDP_{p(t-1)} + \Delta GDP_{pt}) \cdot IP_t; \quad (2.10)$$

$$\begin{aligned} \Delta GDP_{Ht} = GDP_{Ht} - GDP_{H(t-1)} &= (GDP_{p(t-1)} + \Delta GDP_{pt}) \cdot IP_t - \\ &- GDP_{p(t-1)} \cdot IP_{t-1}. \end{aligned}$$

5. Для фіксованого, незмінного набору споживчих товарів і послуг розраховується індекс споживчих цін (CPI), або **індекс Ласпейреса**.

$$CPI_t = \frac{\sum_{i=1}^n P_{it} \cdot Q_{i0}}{\sum_{i=1}^n P_{i0} \cdot Q_{i0}} = \frac{P_t \cdot Q_0}{P_0 \cdot Q_0}, \quad (2.11)$$

де Q_{i0} — обсяг виробництва i -го товару і послуг у базовому році.

6. Існує також індекс Фішера, який визначається як середня геометрична значень індексів Ласпейреса і Пааше:

$$IP_\Phi = \sqrt{IP \cdot CPI} = \sqrt{\frac{\sum_i P_{it} \cdot Q_{it}}{\sum_i P_{i0} \cdot Q_{it}} \cdot \frac{\sum_i P_{it} \cdot Q_{i0}}{\sum_i P_{i0} \cdot Q_{i0}}}. \quad (2.12)$$

7. Коефіцієнт локалізації для кожного з регіонів розраховується як відношення частки ВРП до частки населення регіону. (2.13)

8. Коефіцієнт концентрації $K_k = \frac{1}{2} * \sum |t(y) - t(x)|$ (2.14)

Де $t(y)$ - частка ВРП, %; $t(x)$ - частка населення, %

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1.

- Розрахуйте відносні величини динаміки фактичного розміру номінального й реального ВВП (ланцюговим методом) та поясніть алгоритм розрахунків, зокрема, індексу Пааше. (таблиця 2.1)
- Визначити вплив факторів на зміну номінального ВВП. Результати розрахунків представити в таблиці 2.2.
- Надати економічну інтерпретацію отриманим результатам аналізу та виявленим тенденціям.

Завдання 2

- Проаналізувати динаміку розвитку основних галузей реального сектору економіки та їх внесок у створення ВВП України. (таблиці 2.3 – 2.4). Пояснити алгоритм розрахунків.
- Надати оцінку та економічно інтерпретувати отримані результати дослідження та виявлені тенденції

Завдання 3.

1. Оцініть пропорційність розподілу валового регіонального продукту за регіонами України, зокрема, у Дніпропетровській області в залежності від наявного населення у 2014 - 2019 рр. (таблиці 2.5-2.6). Таблицю 2.6. за створити аналогічно до табл. 2.5. Вихідні дані для таблиці 2.6. отримати зі статистичного щорічника України за 2019 рік. Порівняйте отримані результати. Побудуйте криву Лоренца та розрахуйте коефіцієнт концентрації й коефіцієнти локалізації.
  2. Визначте тенденції та регіони, в яких сконцентрована найбільша і найменша суми ВРП.
  3. Поміркуйте з приводу причин, що зумовили дану ситуацію, а також наслідків для економіки.
  4. Запропонуйте управлінські рішення для вирішення виявлених проблем та оптимізації розподілу валового регіонального продукту за регіонами України

В процесі аналізу коефіцієнта локалізації враховувати наступне:

1. при коефіцієнті локалізації в регіонах >1 - в регіонах недостатня мобілізація ресурсів для формування доходів місцевих бюджетів.
2. при коефіцієнті локалізації в регіонах <1 в регіонах ефективно формуються доходи місцевих бюджетів за рахунок Валового регіонального продукту.

Аналіз номінального та реального ВВП України

Рік	ВВП, млрд. грн.	ВВП на душу населенн я грн.	Індекс – дефля-тор ВВП (Індекс цін)	ВВП, Млрд. грн..	ВВП на душу населення , млрд грн	ВВП, млрд. грн	ВВП на душу населення	Індекс ВВПн, %	Індекс ВВП на душу населення	ΔВВП, млн. грн.	Δ ВВП на душу населення , грн.
	У фактичних цінах (номінальний)			Реальний		Індекс фізичного обсягу				Абсолютне відхилення	
2012	1408,1	30912,5	108,0								
2013	1454,7	31988,7	99,2								
2014	1566,9	35834	114,4								
2015	1979,5	46210,2	138,2								
2016	2383,2	55853,5	116,9								
2017	2982,9	70224,3	121,9								
2018	3558,7	84192	115,4								
2019											
2020											

Таблиця 2.2

Розрахунок впливу факторів на зміну номінального ВВП

Рік	ΔВВП Абсолютне відхилення	У тому числі:				Відносне відхилення за ВВП, %
		За рахунок зміни фізичного обсягу		За рахунок зміни цін		
		У сумі	%	У сумі	%	
2012						
2013						
2014						
2015						
2016						
2017						
2018						
2019						
2020						

Аналіз розвитку промисловості України

Роки	ВВП, млн.грн.	Промисловість, млн.гр(номінальний ВВП)	Частка промисловості у ВВП, %	Промис. (реальний) ВВП,млн.грн	Δ ВВП промисловості	Індекс фізичного обсягу, %	Вартість основних засобів, Млн..грн	Чисельність працівників, тис. осіб	Фондо- віддача	Продуктивність праці, Млн.грн
2012	1404669	255572		236189			1603646	3236,7		
2013	1465198	246314		235804			1749110	3170		
2014	1586915	273170		219545			1937821	2898,2		
2015	1988544	331833		232664			3842517	2573,9		
2016	2385367	423121		340057			3072954	2494,8		
2017	2983882	537037		430016			2454483	2440,6		
2018	3558706	623120		542550			2056784	2426		
2019										

Аналіз розвитку сільського господарства

Роки	ВВП, млн.грн.	Сільс. господ., (ВВП номінальний) млн.грн	Частка с/г у ВВП,%	С/г (ВВП реальний) млн.грн.	Δ ВВП С/г	Індекс фізичного обсягу, %	Вартість основних засобів, млн.грн	Чисель- ність працівників, тис. осіб	Фондовід дача	Продуктивні сть праці, млн.грн
2012	1404669	109785		102 296	---	---	137640	3308,5		
2013	1465198	128738		124 016			156013	3389		
2014	1586915	161145		131 721			171392	3091,4		
2015	1988544	239806		154090			210169	2870,6		
2016	2385367	279701		254994			270467	2866,5		
2017	2983882	303949		272684			341622	2860,7		
2018	3558706	360 757		327 616				2937,6		
2019										

Аналіз розподілу валового регіонального продукту за регіонами України у 2014 році

(Навести й проаналізувати відповідні статистичні показники за період 2020 року та їх динаміку у порівнянні з базовим 2014 роком).

Регіони України	ВРП, млн. грн. (y)	Населення, тис. осіб (x)	Частка ВРП, % t(y)	Частка населення, % t(x)	Коефіцієнти локалізації 4/5	t(y)-t(x)
	2014	2014				
1	2	3	4	5	6	7
Україна	1586915	43001	100	100	-	-
Автономна Республіка Крим	-	-	-	-	-	-
Вінницька	43990	1614	2,77	3,75	0,739	-0,98
Волинська	24195	1042	1,52	2,42	0,629	-0,90
Дніпропетровська	176540	3285	11,12	7,64	1,456	3,49
Донецька	119983	4320	7,56	10,05	0,753	-2,49
Житомирська	29815	1259	1,88	2,93	0,642	-1,05
Закарпатська	24120	1258	1,52	2,93	0,520	-1,41
Запорізька	65968	1771	4,16	4,12	1,009	0,04
Івано-Франківська	37643	1382	2,37	3,21	0,738	-0,84
Київська	79561	1727	5,01	4,02	1,248	1,00
Кіровоградська	28758	984	1,81	2,29	0,792	-0,48
Луганська	31393	2230	1,98	5,19	0,381	-3,21
Львівська	72923	2538	4,60	5,90	0,779	-1,31
Миколаївська	35408	1166	2,23	2,71	0,823	-0,48
Одеська	74934	2397	4,72	5,57	0,847	-0,85
Полтавська	69831	1454	4,40	3,38	1,301	1,02
Рівненська	28724	1160	1,81	2,70	0,671	-0,89
Сумська	30397	1128	1,92	2,62	0,730	-0,71
Тернопільська	21676	1072	1,37	2,49	0,548	-1,13
Харківська	96596	2734	6,09	6,36	0,957	-0,27
Херсонська	23250	1070	1,47	2,49	0,589	-1,02
Хмельницька	32162	1304	2,03	3,03	0,668	-1,01
Черкаська	38466	1256	2,42	2,92	0,830	-0,50
Чернівецька	15049	909	0,95	2,11	0,449	-1,17
Чернігівська	28156	1061	1,77	2,47	0,719	-0,69
м.Київ	357377	2878	22,52	6,69	3,365	15,83
м.Севастополь	-	-	-	-	-	-
Коефіцієнт концентрації						
$K_k = \frac{1}{2} * \sum t(y) - t(x) $			21,37%			

Тема заняття № 4

Аналіз доходів й видатків державного бюджету України Розрахунок показників взаємозв'язку доходів та видатків бюджету з іншими макропоказниками

Мета заняття:

Ідентифікувати джерела інформації, оволодіти навичками отримання статистичних даних, підготовки та аналізу необхідної статистичної й фінансової інформації, практичного застосування методики аналізу доходів та видатків державного бюджету країни

Обладнання:

- роздавальний матеріал
- практичні ситуаційні завдання і методичні рекомендації до практичних занять;
- статистична звітність Національного банку України, статистичні дані Міністерства фінансів України, статистичний щорічник України Інфляційний звіт НБУ

План заняття

1. Доходи і видатки бюджету як важливі інструменти державної фінансової політики.
2. Аналіз показників взаємозв'язку доходів та видатків бюджету з іншими макропоказниками..

Методичні рекомендації**Основні поняття і розрахунки**

Таблиця 4.1

Основні відносні показники взаємозв'язку доходів та видатків бюджету з іншими макропоказниками

Характеристика взаємозв'язків	Формули	Граничні межі (якщо є)	Економічна інтерпретація
Відношення сукупних платежів з обслуговування зовнішнього боргу до доходів державного бюджету.	$\frac{\text{Платежі за зовнішнім боргом}}{\text{Доходи бюджету}}$	$\leq 20\%$	Характеризує можливість погашення зовнішнього боргу та його граничне значення для країни.
Доходи (видатки) бюджету на душу населення	$\frac{\text{Доходи (видатки)}}{K - \text{ть населення}}$	-	Демонструє (фіскальне навантаження на громадянина) обсяг вторинних доходів громадянина.
Структура доходів (видатків) бюджету	$\frac{\text{Певний вид доходів (видатків)}}{\text{Усього доходів (видатків)}}$	-	Частка окремої статті доходів (видатків) у загальній сумі доходів (видатків).
Коефіцієнт децентралізації за доходами	$\frac{\text{Сума місцевих бюджетів за д}}{\text{Зведений бюджет за дохо}}$	-	Характеризує рівень незалежності місцевих бюджетів за доходами.
Коефіцієнт децентралізації за видатками	$\frac{\text{(Сума місцевих бюджетів за видатками)}}{\text{(Зведений бюджет за видатками)}}$	-	Характеризує рівень незалежності місцевих бюджетів за видатками.

Завдання 1 На підставі наведених даних в таблицях 4.2. – 4.4. (додати дані за останні роки):

- проаналізувати динаміку обсягів і структури доходів й витрат державного бюджету України;
- проаналізувати структуру податкових надходжень
- виявити основні тенденції зміни дохідної та витратної частини бюджету;
- провести порівняльний аналіз середньорічних темпів зростання доходів й видатків, податкових надходжень державного бюджету України (**графічно**);
- надати оцінку та економічно інтерпретувати отримані результати дослідження та виявлені тенденції
- запропонувати шляхи забезпечення збалансованості витратної і дохідної частини бюджету.

Завдання 2. На підставі наведених даних в таблицях 4.1 – 4.4

- Розрахувати основні відносні показники взаємозв'язку доходів та видатків бюджету з іншими основними макропоказниками економічного розвитку країни у 2019 році (202...р.). Результати розрахунків представити в таблиці 4.5 «Індикатори бюджетної безпеки,%»
- Надати економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям, визначити фактори прямого та опосередкованого впливу на виявлені тенденції та можливі наслідки незбалансованості дохідної й витратної частин державного бюджету України.

Завдання 3.

- На основі наведених у табл.4.6. даних, оцініть суми недонадходження до бюджету по ПДВ внаслідок існування тіньової економіки;
- порівняйте «прихований» ПДВ з офіційним розміром податкового боргу з цього податку.
- Поясніть алгоритм розрахунку та дайте економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям.
- Оцініть тенденцію тінізації податкових зобов'язань з ПДВ в Україні: визначте причини і наслідки, запропонуйте шляхи вирішення проблеми.

Динаміка доходів державного бюджету України за 2013 -2019 роки

Показник/роки	2013	% ВВП	2014	% ВВП	2015	% ВВП	2016	% ВВП	2017	% ВВП	2018	% ВВП
Податкові надходження	394 613	27,1	405 644	25,9	576 041	29,1	745 187	31,3	948 219	31,8	1 111 636	31,2
Неподаткові надходження	84 981	5,8	80 613	5,1	140 154	7,0	125 392	5,3	154 371	5,2	200 516	5,6
Інше	3 840	0,3	7 943	0,5	4 241	0,2	6 575	0,3	34 259	1,1	11 021	0,3
Всього	429 986	29,3	443984	28,0	652 031	32,8	782 748	32,8	1 016 788	34,1	1 203 112	33,8
Міжбюджетні трансферти	1 609	8,0	2118,0	8,3	3144,0	8,9	4171,6	8,4	5967,7	8,5	7 442	0,2
Абсолютне відхилення	-	-										-
Темп зростання %	-	-										-
Темп приросту	-	-										-
Середньорічний темп зростання												

Аналіз структури податкових надходжень за 2013 -2019 роки

Роки	2013	% до ПН	2014	% до ПН	2015	% до ПН	2016	% до ПН	2017	% до ПН	2018	% до ПН
ПДВ	181 717	46	189 241	46,7	246 858	42,9	329 911	44,3	434 041		506 168	
Дох. фіз осіб	72 151	18,2	75 203	18,5	99 983	17,4	138 782	18,6	185 686		226 771	
Акцизний податок	36 668	9,2	45 100	11,1	70 795	12,3	101 751	13,7	121 449		137 726	
Податок на прибуток підприємств	54 994	13,9	40 201	9,9	39 053	6,7	60 223	8,1	73 397		91 109	
Місцеві податки та збори	7 314	1,8	8 056	2,0	27 041	4,7	42 261	5,7	53 282		58 902	
Плата за користування надрами	14 225	3,6	19 620	4,8	38 008	6,6	40 781	5,5	44 979		43 852	
Ввізне мито	13 265	3,7	12 389	3,1	39 881	6,9	20 001	2,6	23 898		28 077	
Відшкодування ПДВ	-53 448	-13,5	-50 216	-12,4	-68 405	-11,9	-94 405	-12,7	-120 061		- 131 659	
Інше	14 279	3,6	15 835	3,9	14 421	2,5	11 476	1,5	11 487		19031	
Всього	394 613	100	405 644	100	576 041	100	745 187	100	948 219	100	1 111 636	100
ВВП	1454931	-	1566728	-	1979458	-	2383182	-	2982920	-	3558706	-
Питома вага у ВВП, %												
Абсолютне відхилення												
Темп зростання												
Середньорічний темп зростання												

Динаміка видатків державного бюджету України за 2013 -2019 роки

	2013	%	2014	%	2015	%	2016	%	2017	%	2018	%
Освіта	105 539	20,9	100 110	19,1	114 193	16,8	129 435	15,5	177 756		210029	
Соціальний захист	57 799	11,4	58 192	11,1	76 753	11,3	110 719	13,3	145 534		151423	
Пенсії	87 264	17,3	79 813	15,3	99 587	14,6	147 611	17,7	140 227		157941	
Правоохоронні органи	39 409	7,8	44 865	8,6	54 963	8,1	72 057	8,6	88 480		118025	
Збройні сили	14 844	2,9	27 365	5,3	52 016	7,7	59 357	7,1	74 360		97024	
Культура та спорт	13 661	2,7	13 858	2,6	16 228	2,4	16 885	2,0	24 342		28993	
Охорона довкілля	5 594	1,1	3 482	0,7	5 530	0,8	6 255	0,7	7 349		8242	
Медицина	61 569	12,2	57 150	10,9	71 001	10,4	75 409	9,0	102 392		115848	
Інше	120 165	23,7	138 291	26,4	189 600	27,9	217 862	26,1	296 320		362649	
Всього	505 844	100	523 126	100	679 871	100	835 590	100	1 056760	100	1250 174	100
ВВП	1454931	-	1566728	-	1979458	-	2383182	-	2982920	-	3558706	-
Питома вага у ВВП, %	34,8	-	33,4	-	34,3	-	35,1	-	35,4	-	35,1	-
Абсолютне відхилення	-	-	17282	-	156745	-	155719	-	221170	-	193414	-
Темп зростання	-	-	1,03	-	1,29	-	1,22	-	1,26	-	1,18	-
Середньорічний темп зростання												

Індикатори бюджетної безпеки, % (продовжити до 202... року)

Показники	Фактичні значення						Порогове значення		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Мін.	Ср.	Макс.
1.Рівень перерозподілу ВВП через доходи зведеного бюджету	29,1	28,7	32,8	32,8	34,1	32,6	30	35	> 40
2. Рівень перерозподілу ВВП через видатки зведеного бюджету	33,2	33	34,2	35	35,4	34,5	33	38	> 42
3.Відношення дефіциту зведеного бюджету до ВВП	4,2	4,5	1,6	2,3	1,4	2	0,5	3	4,5
4.Відношення дефіциту Державного бюджету до ВВП	4,2	4,9	2,3	2,9	1,6	2,3	2	3	> 5,0

Аналіз тенденцій тінізації податкових зобов'язань з ПДВ в Україні за 2013 -2019 роки

Показники	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. ВВП, млрд. грн.	1408,1	1454,7	1566,7	1979,5	2383,1	2982,9	3558,7
2. Інтегральний коефіцієнт тіньової економіки в Україні, % від офіційного ВВП	34	35	43	40	35	32	30
3. Тіньовий ВВП, млрд. грн.							
4. ПДВ, млрд. грн. у тому числі:	184,8	181,7	189,2	246,9	329,9	434,0	506,2
5. - ПДВ з ввезених товарів, млрд. грн.	140,4	138,1	109,5	139	171,2	221,3	300
6. - ПДВ із вироблених товарів (з урахуванням відшкодування ПДВ), млрд. грн.	44,4	43,6	79,7	107,9	158,7	212,7	206,2
7. Питома вага ПДВ у ВВП, %							
8. Прихований ПДВ, млрд. грн.							

Тема заняття № 5**Аналіз державного боргу та боргової безпеки національної економіки****Мета заняття:**

Ідентифікувати джерела інформації, оволодіти навичками отримання статистичних даних, підготовки та аналізу необхідної статистичної й фінансової інформації, практичного застосування методик аналізу державного боргу та боргової безпеки національної економіки

Обладнання:

- роздавальний матеріал
 - практичні ситуаційні завдання і методичні рекомендації до практичних занять;
 - статистична звітність Національного банку України, статистичні дані Міністерства фінансів України, статистичний щорічник України, Інфляційний звіт НБУ.

План заняття

1. Проаналізувати державний борг;
2. Проаналізувати боргову безпеку національної економіки

Методичні рекомендації
Основні поняття і розрахунки

Таблиця 5.1

Показники боргової безпеки національної економіки

Характеристика взаємозв'язків	Формули	Граничні межі (якщо є)	Економічна інтерпретація
Граничний рівень державного боргу.	$\frac{\text{Сума державного боргу}}{\text{ВВП}}$	60%, ст. 18 БКУ	Показує боргове навантаження держави на одиницю ВВП країни.
Рівень державного дефіциту.	$\frac{\text{Бюджетний дефіцит}}{\text{ВВП}}$	3%-5%, згідно європейських законодавчих актів.	Показує боргове навантаження на одиницю ВВП з боку всіх суб'єктів фінансових відносин.
Відношення державного боргу до річного експорту держави	$\frac{\text{Державний зовнішній борг}}{\text{Експорт}}$	$\leq 70\%$	Наявність в країні достатньої кількості фінансових ресурсів (валюти) для виплати боргових зобов'язань держави.
Золотовалютні резерви країни по відношенню до імпорту країни	$\frac{\text{Золотовалютні резерви}}{\text{Імпорт}}$	до 50%	Резервів повинно вистачити для покриття кварталу імпорту товарів та послуг.
Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування внутрішнього боргу до доходів державного бюджету.	$\frac{\text{Платежі за внутрішнім боргом}}{\text{Доходи державного бюджету}}$	$\leq 25\%$	Характеризує можливість погашення внутрішнього боргу та його граничне значення для країни.

Завдання 1.

- Проаналізувати державний борг України та його структуру на підставі статистичних даних держкомстату України та НБУ з 2013-2019 роки (таблиця 5.3).; Детально проаналізувати структуру державного та гарантованого державою боргу України на кінець останніх двох досліджуваних років (таблиця 5.4). Виявити загальні тенденції динаміки державного боргу та його структури;
  - Надати економічну інтерпретацію отриманих результатів;
  - Здійснити прогноз зовнішнього державного боргу на 2020-2021 роки за встановленим трендом та співставити його з даним прогнозу за даними інфляційного звіту НБУ.

Завдання 2:

- Розрахувати та проаналізувати систему основних відносних показників взаємозв'язку дефіциту та боргу бюджету з іншими макропоказниками у 2019 році.

- Поясніть алгоритм розрахунку та дайте економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям;
- Результати розрахунків представити в таблиці 5.6. «Індикатори боргової безпеки, %». Зробити висновки про рівень боргової безпеки національної економіки.
- Запропонуйте управлінські рішення для вирішення виявлених проблем та досягнення оптимальних значень індикаторів боргової безпеки України.

Завдання 3. Розрахувати систему показників - індикаторів боргової безпеки в Україні за 2019 рік:

Поясніть алгоритм розрахунку та дайте економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям;

- Результати розрахунків представити в таблиці 5.5. (додати дані за останні роки).

Для оцінювання інтегрального індексу боргової безпеки за Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженими у 2013 р., пропонується використовувати п'ять показників за п'ятьма рівнями значень кожного окремого показника: оптимальне (XR_{опт}), задовільне (XR_{здв}), незадовільне (XR_{нездв}), небезпечне (XR_{небезп}), критичне (XR_{крит}) значення.

Таблиця 5.2

Система показників індикаторів боргової безпеки в Україні (за Методичними рекомендаціями)

Індикатор боргової безпеки	XR _{опт}	XR _{здв}	XR _{нездв}	XR _{небезп}	XR _{крит}
1. Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	20	30	40	50	60
2. Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	40	45	55	60	70
3. Середньозважена дохідність ОВДП на первинному ринку, %	4	5	7	9	11
4. Індекс ЕМВІ+Україна	200	300	500	700	1000
5. Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу, %	50	45	41	36	20

Таблиця 5.3

Динаміка державного та гарантованого державою боргу України з 2010 по 2020 рр. (на кінець року, млн. грн.)

	Загальний борг			Зовнішній борг			Внутрішній борг		
	Сума	Відношення до відхилення	В % до ВВП	Сума	Відношення до відхилення	% до загального боргу	Сума	Відношення до відхилення	% до загального боргу
2009	316 884,6	-	34,6	211 751,7	-	66,8	105 132,9	-	33,2
2010	432 235,4	36,4	39,9	276 745,6	23,4	64	155 489,8	32,3	36
2011	473 121,6	9,5	35,9	299 413,9	7,5	63,2	173 707,7	10,4	36,8
2012	515 510,6	9,0	36,5	308 999,8	3,1	59,9	206 510,7	15,8	40,1
2013	584 114,1	13,3	40,1	300 025,4	-2,9	51,4	284 088,7	27,3	48,6
2014	1 100 564,0	88,4	70,2	611 697,1	50,9	55,5	488 866,9	41,1	44,5
2015	1 572 180,2	42,9	79,4	1 042 719,6	41,3	66,3	529 460,6	7,6	33,7
2016	1 929 758,7	22,7	80,9	1 240 028,7	15,9	64,3	689 730,0	23,2	35,7
2017	2 141 674,4	11,0	71,8	1 374 995,5	9,8	64	766 678,9	10	36
2018	2 168 627,1	1,3	60,9	1 397 217,8	1,5	64,4	771 409,3	0,6	35,6
2019	1 998 275,4	-7,9	50,2	1 159 221,6	-20,5	58	839 053,8	8	42
2020 (за 2 квартали)	2 338 182,2	17,0	1,36	1 452 001,1	20,1	62	886 181,1	5,3	38
Середньорічний темп приросту, %									

Джерело : <https://index.minfin.com.ua/>

Основні індикатори боргової безпеки країни, що розраховані з використанням вітчизняної методики оцінки.

Протягом 2012–2013 рр. відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП зберігалось на безпечному рівні. З 2014 р. цей показник збільшився із 70,3% до 81,0%, що перевищує критичний рівень.

Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП протягом 2012–2016 рр. має стійку тенденцію до збільшення. У 2016 р. цей показник складав 128,1%, що більше критичного рівня у 70%. Це свідчить про нарощування обсягів боргів в іноземній валюті, що в умовах девальвації гривні, скорочення експорту товарів, викликаного закриттям ринків Росії, низького рівня золотовалютних резервів підвищує ризики неповернення боргів, посилює залежність від головних іноземних кредиторів

Середньозважена дохідність облігацій внутрішньої державної позики на первинному ринку знаходиться на досить високому рівні, що є чинником збільшення витрат на обслуговування державного внутрішнього боргу.

Таблиця 5.5

Система показників індикаторів боргової безпеки в Україні за 2013 – 2020 роки

	013	014	015	016	017	018	019	R	R	R	R	R
								пт	вд	ездв	ебезп	рит
1. Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП, %	6,6	0,2	0,3	1,0	1,0	1,0	0,28	0	0	0	0	0
2. Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	5,3	1,0	1,7	1,1	6,2	0,9	12	0	5	5	0	0
3. Середньозважена дохідність ОВДП на первинному ринку, %	2,98	3,12	2,45	,12	0,47	7,8	,22					1
4. Індекс ЕМВІ+Україна	80,9	226	375	60	73,8		43	00	00	00	00	000
5. Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу, %	4,37	,96	1,19	3,69	6,23	5,94	0,7	0	5	1	6	0

Значення індексу ЕМВІ + Україна показує різницю в прибутковості єврооблігацій України та казначейських зобов'язань США: чим він вище, тим гірше. У 2015 р. цей показник знаходився на високому рівня, що свідчило про ризики дефолту країни. У 2016 р. індекс ЕМВІ + Україна нижче критичного рівня.

Відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу у 2012–2016 рр. знаходиться нижче критичного рівня, незважаючи на вжиття заходів щодо збільшення їх обсягу, зокрема збільшення за рахунок співпраці з Міжнародним валютним фондом. У 2016 р. цей показник складав 13,6% за необхідного безпечного рівня у 20%.

Таким чином, можна зробити висновок, що боргова безпека України знаходиться в незадовільному стані, для покращення якого необхідно вдосконалити боргову політику держави та управління боргом

Індикатори боргової безпеки України, %

Показники	Фактичні значення								Порогове значення		
	2005	2006	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Мін	Ср.	Ма кс.
Відношення загального обсягу державного боргу до ВВП	17,9	15	31,5	59,7	67,1	69,2	61,5	56,8	55	60	> 80
Відношення загального обсягу державного боргу (прямого та гарантованого) до ВВП	17,1	14,3	38,4	69,4	79,1	80,9	71,8	66			
Відношення загального обсягу зовнішнього боргу до ВВП	13,5	11,9	74,6	125,5	143,3	130	107		25	30	> 50
Відношення обсягу внутрішнього державного боргу до ВВП	4,2	2,9	16,9	29,1	25,5	28,1	25,3	23,3	30	35	> 50
Рівень державної зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США	248	270	614,9	718	805	847	957		200	250	> 500
Відношення обсягу платежів з обслуговування внутрішнього боргу до доходу Державного бюджету	1,2	0,9	7,4	10	11,4	10,5	9,2	8,4	20	25	> 40
Відношення обсягу платежів з обслуговування зовнішнього боргу до доходів Державного бюджету	2,3	2,1	3,2	4,7	5,2	5,4	4,9	5,5	25	30	> 50

Тема заняття № 6

Аналіз монетарних показників. Оцінювання попиту на гроші та пропозицію грошей

Мета заняття:

Ідентифікувати джерела та оволодіти методологію визначення і отримання статистичних даних, збирати та аналізувати необхідну статистичну й фінансову інформацію, розраховувати макроекономічні показники, що характеризують стан динаміки попиту на гроші та грошову пропозицію в Україні за 2012-2019рр.

Обладнання:

- роздавальний матеріал, практичні ситуаційні завдання і методичні рекомендації до практичних занять;
- статистична звітність, статистичні дані Міністерства фінансів України та статистичного бюлетеня, Інфляційний звіт НБУ.

План заняття

1. Охарактеризувати показники активності грошово-кредитного ринку.
2. Методика аналізу динаміки попиту на гроші та грошову пропозицію в країні у їх взаємозв'язку.
3. Методика аналізу ліквідності банківської системи

Методичні рекомендації

Основні поняття і розрахунки

1. Величину грошової бази Гб можна визначити за формулою:

$$Гб = M_0 + M_k + M_{рез}, \quad (6.1)$$

Грошова база (H) — це сума коштів, яка складається з готівки на руках у населення і резервів комерційних банків (готівка в касах банків та коштів комерційних банків на рахунках в Національному банку (RR)):

$$H = M_0 + RR = CM + RR. \quad (6.2)$$

2. Коефіцієнт готівки (cr) характеризує частку готівкових грошей у депозитних грошах і розраховується за формулою

$$cr = \frac{CM}{D} \cdot 100\%, \quad (6.3)$$

Або

$$cr = \frac{M_0}{M_{2n} - M_0} \cdot 100\%. \quad (6.4)$$

3. Рівень доларизації грошового обігу (P_d) — це частка валютної частини грошової маси в її загальній величині:

$$P_d = \frac{B_3}{M_3} \cdot 100\% = \frac{M_3 - M_{3n}}{M_3} \cdot 100\%. \quad (6.5)$$

4. Швидкість грошового обігу (V) — це кількість оборотів, що роблять гроші за рік, щоб забезпечити певний рівень економічної активності, який приблизно визначається номінальним ВВП:

$$V = \frac{\text{ВВП}_H}{M_{cp}}, \quad (6.6)$$

де M_{cp} — середня величина кількості грошей в обігу за період обороту.

5. Рівень монетизації (P_M), або коефіцієнт насиченості економіки грошима — це співвідношення між грошовою масою в обігу і рівнем виробництва у поточних цінах (приблизно дорівнює номінальному ВВП):

$$P_M = \frac{M3}{\text{ВВП}_H} \cdot 100\%. \quad (6.7)$$

6. Коефіцієнт готівки та норма обов'язкового резерву використовуються для розрахунків мультиплікаторів — депозитного та грошового.

7. Депозитний мультиплікатор (m_D) визначається за формулами:

$$m_D = \frac{\Delta M^S}{\Delta D}; \quad m_D = \frac{1}{rr}, \quad (6.8)$$

де rr — норма обов'язкового резерву.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Проаналізувати динаміку монетарних показників в Україні (грошової маси, грошової бази, готівки поза банками) за даними таблиці 6.1.

Розрахувати основні показники динамічних рядів з монетарних показників. Результати розрахунків представити в таблиці 6.2. та графічно (додати дані за останні роки).

Завдання 2. Оцінити динаміку рівня задоволення загального попиту на гроші (за показниками задоволення загального попиту та за показниками можливостей банківської системи задовольняти попит).

Оцінити динаміку рівня попиту на гроші з боку економічних суб'єктів.

Пояснити алгоритм розрахунків та надати економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям;

Результати розрахунків представити в таблиці 6.3. та графічно (додати дані за останні роки).

Завдання 3. Оцінити динаміку показників аналізу пропозиції грошей. (табл.6.4) в Україні за 2012-2019 роки.

Пояснити алгоритм розрахунків та надати економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям.

Завдання 4 Проаналізувати динаміку грошової мультиплікації та індикатори безпеки грошового ринку в Україні за 2012-2019 роки

Пояснити алгоритм розрахунків та надати економічну інтерпретацію отриманим результатам та виявленим тенденціям.

Таблиця 6.1

Динаміка монетарних та економічних показників в Україні за 2012 -2019 роки

Грошові агрегати	М 0	М 1	М 2	М 3	Грошова база Н	ВВП	Кредити К	Капітал банків	Депозити (Дер), всього	Депозити (Дер fs), дол.(млрд.)	Інвестиції в основний капітал	Оборотні активи)	Обсяг спожитих кредитів на одну особу;	Дефіцит державного бюджету (держ. боргу)
2012	203 245	323 225	771 126	773 199	255 283	1408889	815 142		327 743	15 415 600	273256,0			
2013	237 777	383 821	906 236	908 994	307 139	1454931	911402		431 101	32 768 314	249873,4			
2014	282 947	435 475	955 349	956 728	333 194	1566728	1006358		373 912	21 834 237	219419,9			
2015	282 673	472 217	993 812	994 062	336 000	1979458	1009768		364 334	14 779 690	273116,4			
2016	314 392	529 928	1 102 391	1 102 700	381 500	2383182	1005923		434 109	15 291 960	359216,1			
2017	332 546	601 631	1 208 557	1 208 859	399 057	2982920	1042798		489 950	17 433 570	448461,5			
2018	363 629	671 285	1 273 772	1 277 635	435 798	3558706	1073131		539 700	18 689 768	578726,4			
2019														

Аналіз монетарних показників в Україні за 2012 -2019 роки

Показники	Темп зростання, %				
	М 0	М 1	М 2	М 3	Грошова база Н
Грошові агрегати					
2012	x	x	x	x	x
2013					
2014					
2015					
2016					
2017					
2018					
2019					
...					
Середньо-річний темп зростання					

Динаміка показників оцінювання попиту на гроші в Україні за 2012 – 2019рр.

	Оцінювання рівня задоволення загального попиту на гроші (фінансова глибина)			Оцінювання рівня попиту на гроші з боку економічних суб'єктів				
	Рівень монетизації (за М 2)	Частка кредитів у ВВП,%	Частка капіталу банків у ВВП,%	Частка кредитів в обсязі інвестицій в основний капітал;	Частка кредитів в оборотних активах, %	Частка кредитів у доходах населення, %	Частка дефіциту бюджету у ВВП,%	Частка дефіциту бюджету у ВВП, %
2012								
2013								
2014								
2015								
2016								
2017								
2018								
2019								

Таблиця 6.4

Динаміка показників пропозиції грошей в Україні за 2012 – 2019рр.

	Оцінка ефективності каналів формування грошової пропозиції		Оцінка якості грошової маси:		Оцінка розміщення грошової маси:	
	Коефіцієнт готівки	Мультиплікатор за грошовим агрегатом M2	Коефіцієнт доларизації	Швидкість обігу грошей	Частка депозитів у грошовому агрегаті M3	Коефіцієнт мобілізації коштів банківською системою
2012	0,62			1,8	0,42	
2013	0,55			1,5	0,47	
2014	0,75			1,5	0,38	
2015	0,77			2,0	0,36	
2016	0,72			2,2	0,39	
2017	0,62			2,4	0,4	
2018	0,67			2,6	0,42	
2019						

Таблиця 6.5

Динаміка грошової мультиплікації в Україні за 2012 -2019 роки

Рік	M3, млн. грн	Грошова база млн. грн	Мультиплікатор грошової бази	Норма обов'язкового резервування	Депозити банків млн. грн	Депозитний мультиплікатор	Кредити млн. грн	Кредитний мультиплікатор
2012	773 199	255 283		0,0011	327 743		815 142	
2013	908 994	307 139		0,0009	431 101		911402	
2014	956 728	333 194		0,00085	373 912		1006358	
2015	994 062	336 000		0,0007	364 334		1009768	
2016	1 102 700	381 500		0,00076	434 109		1005923	
2017	1 208 859	399 057		0,00075	489 950		1042798	
2018	1 277 635	435 798		0,00067	539 700		1073131	
2019								

Індикатори безпеки грошового ринку

Показники	Фактичні значення								Порогове значення		
	2005	2013	2014	2015	2016	2017	2018*	2019	Мін.	Ср.	Макс.
Інфляція (до грудня попереднього року), %	10,3	0,5	24,9	43,3	12,4	13,7	9,9		5	7	> 15
Коефіцієнт монетизації економіки M2/ВВП, %	36,4								40	45	50
Динаміка відношення активів банківської системи до ВВП, %	48,4	87,9	84,1	66,7	53,7	45,3	43,8		95%	100	110
Частка іноземної валюти в M2, %	28,4	30,1	36,3	35,1	37,8	34,2	32,1		25	30	33

Тема заняття № 7

Аналіз фондового ринку. Розрахунок індексів фондового ринку

Мета заняття:

Ідентифікувати джерела та оволодіти методологію визначення і отримання статистичних даних, збирати та аналізувати необхідну статистичну й фінансову інформацію, розраховувати макроекономічні показники, що характеризують стан фондового ринку.

Обладнання:

- роздавальний матеріал
- практичні ситуаційні завдання і методичні рекомендації до практичних занять;
- статистична звітність, статистичні дані Міністерства фінансів України та статистичного бюлетеня.

План заняття

1. Розглянути функції та структура фондового ринку.
2. Розглянути основні види цінних паперів.
3. Проаналізувати індекси фондового ринку.
4. Проаналізувати методику дослідження фондового ринку

Методичні рекомендації

Опис індексу

Індекс українських акцій	
Назва індексу	Індекс UX
Код індексу	UX
Код Bloomberg	UX
Код Reuters	.UAX
Код ISIN	-
Тип індексу	Зважений по капіталізації з врахуванням free - float
Кількість акцій у списку	6 звичайних акцій, починаючи з 16 березня 2018 р.
Періодичність розрахунку	Кожні 15 секунд *

Час розрахунку	з 10:30 до 17:30 (Київський час) *
Індекс відкриття	Перше значення індексу за день *
Індекс закриття	Останнє значення індексу за день *
Початок розрахунку	26 березня 2009 р.
Початкове значення	500
Початкова капіталізація	1 243 418 850 UAH
Поправочний коефіцієнт Z	1,6622311, дата останнього оновлення 16.09.2019
Формула розрахунку індексу	$I_n = Z_n * I_1 * \frac{MC_n}{MC_1}$ <p>I₁ – початкове значення індексу, MC_n, MC₁ – сума ринкових капіталізацій акцій, виражена в гривнях, Z_n – поправочний коефіцієнт</p>
Формула розрахунку капіталізації	$MC_n = \sum_{i=1}^N W_i * P_i * Q_i * C_i$ <p>де W_i – поправочний коефіцієнт, що враховує кількість цінних паперів і-того виду у вільному обігу, C_i – коефіцієнт, що обмежує частку капіталізації цінних паперів і-того типу; Q_i - кількість цінних паперів відповідного найменування, випущених емітентом на поточну дату, P_i - ціна і-того цінного паперу в гривнях на розрахунковий час n, N - число найменувань цінних паперів в списку, по якому розраховується індекс</p>
Обмеження на вагу в індексі акцій одного емітента	25%
Список акцій для розрахунку індексу	http://fs.ux.ua/files/59
Строки зміни списку індексу	Зміни набувають чинності 16 березня, 16 червня, 16 вересня, 16 грудня
Методика розрахунку	http://fs.ux.ua/files/58
Історичні значення	http://www.ux.ua/ua/index/stat/dailyhistory.aspx?code=UX
Контакт	help@ux.ua

МЕТОДИКА розрахунку Індексу українських акцій

Індекс українських акцій (далі - індекс) є індикатором, що розраховується ПАТ "Українська біржа" (далі - Біржа). Індекс розраховується протягом торгової сесії кожні 15 секунд. Перше значення індексу є значенням відкриття, останнє значення індексу - значенням закриття.

Назва Індексу англійською мовою - «Ukrainian Equities Index»

Скорочена назва Індексу - «Індекс UX».

Скорочена назва Індексу англійською мовою – «UX Index»

Код індексу в інформаційних системах - UX.

1. Порядок розрахунку індексу

Індекс (I_n) розраховується як відношення сумарної ринкової капіталізації цінних паперів (MC_n), включених в список для розрахунку індексу (далі - Список цінних паперів), до сумарної ринкової капіталізації цінних паперів на початкову дату (MC_1), помножене на значення індексу на початкову дату (I_1) і на поправочний коефіцієнт (Z_n):

$$I_n = Z_n * I_1 * \frac{MC_n}{MC_1} \quad (8.1)$$

MC_n - сума ринкових капіталізацій акцій на даний час в українських гривнях:

$$MC_n = \sum_{i=1}^N W_i * P_i * Q_i * C_i \quad (8.2)$$

де W_i – поправочний коефіцієнт, що враховує кількість i -их акцій у вільному обігу (коефіцієнт free-float,

C_i – коефіцієнт, що обмежує частку капіталізації i -ої акції (ваговий коефіцієнт);

Q_i - загальна кількість i -их акцій

P_i - ціна i -тої акції в гривнях на момент розрахунку n ,

N - число акцій в Списку цінних паперів.

2. Початкові значення:

I_1 = за підсумками торгів 26 березня 2009 року,

$MC_1 = 1243418850$

$Z_1 = 1$

3. Розрахунок вагових коефіцієнтів

Частка вартості цінних паперів (далі - Питома вага) по кожному цінному паперу зі Списку цінних паперів в сумарній вартості зазначених цінних паперів розраховується за формулою:

$$Wght_i = \frac{W_i * P_i * Q_i * C_i}{\sum_{i=1}^N W_i * P_i * Q_i * C_i} \quad (8.3)$$

Питома вага цінних паперів одного емітента розраховується як сума питомих ваг акцій всіх категорій даного емітента зі Списку цінних паперів.

Для обмеження величини впливу на індекс акцій окремих емітентів встановлено вимогу - питома вага цінних паперів кожного емітента не повинна перевищувати 25% ($S=25\%$) станом на день складання Списку цінних паперів.

Для виконання обмежень є коефіцієнти C_i .

Коефіцієнти C_i переглядаються за такою методикою. Нехай в n -ий день діють «старі» коефіцієнти $C_{n,i}$, в $(n + 1)$ -ий день вводяться нові коефіцієнти $C_{n+1,i}$. Нові коефіцієнти визначаються за підсумками торгів дня n наступною ітераційною процедурою.

Крок 1. Розраховуються частки вартості цінних паперів емітентів без обмежуючих коефіцієнтів $C_{n,i}$.

$$S_i^{(1)} = \frac{MCap_i}{\sum_{i=1}^N MCap_i}, \quad i = 1, \dots, N \quad (8.4)$$

$$Mcap_i = \sum_k P_{ik} * Q_{ik} * W_{ik}, \quad (8.5)$$

де k – число включених в індекс видів цінних паперів i -того емітента

Підраховується кількість емітентів, для яких $S_i^{(1)} \geq S$. Назвемо такі емітенти обмежуваними. Нехай кількість таких емітентів $M^{(1)}$.

Крок 2. Розраховується допоміжна величина $X^{(1)}$ за умови:

$$\frac{X^{(1)}}{M^{(1)} * X^{(1)} + \sum_{i=1}^{N-M^{(1)}} MCap_i} = S, \quad (8.6)$$

де сума в знаменнику ($\sum_{i=1}^{N-M^{(1)}} MCap_i$) розраховується по емітентам, які ввійшли в число обмежуваних.

$$X^{(1)} = \frac{S * \sum_{i=1}^{N-M^{(1)}} MCap_i}{1 - S * M^{(1)}} \quad (8.7)$$

Крок 3. Визначаються частки вартості цінних паперів емітентів $S_{n,i}^{(2)}$

$$S_{n,i}^{(2)} = \frac{MCap_i}{\sum_{i=1}^N MCap_i} \quad (8.8)$$

за умови, що для кожного з обмежуваних емітентів $Mcap_{n,i} = X^{(1)}$. Новий список обмежуваних емітентів включає емітентів, для яких $S_{n,i}^{(2)} \geq S$. Якщо новий список не збігається з попереднім (містить більше емітентів), то повторюємо крок 2 з новим списком обмежуваних емітентів. Інакше переходимо до кроку 4, при цьому по завершенні k ітерацій є остаточний список обмежуваних емітентів і розрахована в останній ітерації величина $X = X^{(k)}$.

Крок 4. Для обмежуваних емітентів визначаються коефіцієнти

$$C_{n+1,i} = \frac{X}{P_i * Q_i * W_i}, \quad (8.9)$$

для інших $C_{n+1,i} = 1$.

Фондовая биржа ПФТС — наиболее крупная биржа ценных бумаг Украины. Биржа является корреспондированным членом Мировой Федерации Фондовых Бирж и членом Международной Ассоциации бирж СНГ. Торги идут в электронной форме, в рабочие дни, с 11:00 до 17:00 по киевскому времени (GMT + 2). По результатам торгов рассчитывается и публикуется индекс ПФТС.

Индекс ПФТС — украинский биржевой (фондовый) индекс, который рассчитывается ежедневно по результатам торгов ПФТС на основе средневзвешенной цены по сделкам. Индекс ПФТС, наряду с индексом UX является основным показателем состояния финансового рынка Украины. В "индексную корзину" входят наиболее ликвидные акции, по которым совершается наибольшее число сделок. Перечень акций для расчета индекса формируется Индексным комитетом ПФТС на основе данных о рыночной капитализации, объеме торгов, количестве сделок, а также прочих факторов, влияющих на ликвидность акций.

Дата 1 октября 1997 года является базовым периодом, с которого начинается расчет индекса ПФТС. По состоянию на август 2007 года индекс ПФТС имел значение около 1000.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Дослідити динаміку розвитку фондового ринку України за останні 10 років. (Результати досліджень представити в табличній та графічній формах). Зробити висновки та надати пропозиції щодо активізації фондового ринку України.

Проаналізувати динаміку І ндекса ПФТС (Україна), Індекс UX за останній поточний рік. Виявити тенденції змін. Зробити висновки.

Завдання 2.

Розрахувати фондовий індекс Доу-Джонса за даними таблиці 1. Зробити висновки. Вказати на використаний метод розрахунку. Пояснити сутність спліту в корпораціях А і В.

Таблиця 1.

Ціни акцій корпорацій

Компанії	Базовий період.		Поточний період.	
	Ціна, гр./ од.	Кількість, од.	Ціна, гр./ од.	Кількість, од.
А	130	200	65	400
В	160	200	80	400
С	180	200	80	200

Завдання 3.

Розрахувати фондовий індекс корпорацій за методом середнього геометричного при базовому значенні індексу, яке дорівнює 100. Зробити висновки.

Компанії	Ціна акцій, гр./ од.	
	Базовий період	Поточний період
А	130	200
В	160	200
С	180	200

Завдання 4.

Визначити динаміку фондового ринку за допомогою індексів, зважених за ринковою капіталізацією:

- за обсягами базового періоду (індекси Ласпейреса),
- за обсягами поточного періоду (індекси Пааше)..

Зробити висновки про зміни на фондовому ринку.

Компанії	Базовий період.		Поточний період.	
	Ціна, гр. од.	Емісія, тис. од.	Ціна, гр. од.	Емісія, тис. од.
Х	90	340	80	460
У	70	560	75	520
Z	85	480	85	580

Завдання 5.

Банк випустив облігації номіналом 1500 грн. з терміном обороту 2 роки. Купонна ставка — 12% річних, ціна капіталу складає 15%.

Визначити ринкову ціну облігації та її курс, якщо виплата купонного доходу здійснюється при погашенні, а також у випадку, якщо виплата купонного доходу здійснюється щорічно.

Завдання 6. Банк випустив облігації номіналом 2000 грн. з терміном обертання 3 років. Купонна ставка — 18% річних, ціна капіталу складає 20%.

Визначити ринкову ціну облігації та її курс, якщо виплата купонного доходу здійснюється при погашенні, а також у випадку, якщо виплата купонного доходу здійснюється щорічно.

Завдання 7. Визначити очікувану доходність портфеля, який складається з акцій трьох компаній.

Показники	Акції А	Акції В	Акції С
Кількість акцій в портфелі, од.	100	200	100
Початкова ринкова ціна акції, грн.	40	35	62
Очікувана доходність акції, %	16,2	24,6	22,8

Завдання 8.

Компанія протягом 3 років виплачувала дивіденди зі щорічним приростом 6%. У подальшому ріст зупинився на рівні 3%. Визначити ринкову вартість акції за умови, що очікувана ставка доходу становить 16 %. В останній рік перед зростанням дивіденд дорівнював 25 грош. од.

Тема заняття № 8 Аналіз ринку праці та макроекономічних індикаторів його стану

Мета заняття:

Ідентифікувати джерела та оволодіти методологію визначення і отримання статистичних даних, збирати та аналізувати необхідну статистичну й фінансову інформацію, розраховувати макроекономічні показники, що характеризують стан ринку праці.

Обладнання:

- роздавальний матеріал
- практичні ситуаційні завдання і методичні рекомендації до практичних занять;
- статистична звітність, статистичні дані Міністерства фінансів України та статистичного бюлетеня.

План заняття

1. Охарактеризувати ринок праці та макроекономічні індикатори його стану.
2. Розглянути методика аналізу зайнятості та ефективності функціонування ринку праці.
3. Проаналізувати рівень життя населення, структури й розподілу їх доходів та витрат.
4. Розглянути методологію аналізу індикаторів індексу людського розвитку.

Методичні рекомендації

Сума зайнятих (E) і безробітних (U) визначає економічну категорію «робоча сила» (L) і характеризує економічно активне населення.

$$L = E + U \quad (6.1)$$

Особи поза робочою силою (економічно неактивне населення) — це частина населення, яка не входить до складу робочої сили:

$$\text{Економічно неактивне населення (млн чол.)} = \text{Населення (млн чол.)} - \text{Економічно активне населення (робоча сила, млн чол.)}$$

Рівень безробіття визначається за формулою:

$$P_u = \frac{U}{L} * 100\% \quad (6.2)$$

$$P_u = \frac{L-E}{L} * 100\% = \left(1 - \frac{E}{L}\right) * 100\% \quad (6.3)$$

де P_u – рівень безробіття, %; U – кількість безробітних, млн. чол.; L – кількість робочої сили, млн.чол.;

Завдання 1

Оцінити динаміку рівня безробіття в Україні протягом 2013-2018 років, встановити тенденцію зміни безробіття в країні та чинники, що його обумовлюють.

Таблиця 6.1

Динаміка рівня безробіття в Україні

Рік	Всього населення	Економічно активне населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстрованих безробітних	Рівень зайнятості
2013	45426,2	20478,2	1576,4	7,7%	487,6	92,3%
2014	42928,9	19035,2	1847,1	9,7%	458,6	90,3%
2015	42760,5	17396,0	1654,0	9,5%	461,1	90,5%
2016	42584,5	17303,6	1677,5	9,7%	407,2	90,3%
2017	42386,4	17193,2	1697,3	9,9%	352,5	90,1%
2018	42153,2	17296,2	1577,6	9,1%	341,7	90,9%

Завдання 2. Оцінити міграційні процеси на ринку праці України.

Таблиця 6.2

Динаміка міграційних процесів на ринку праці України

Рік	Виїхало з країни працездатного населення	Прибуло в Україну
2013	621842	621842
2014	519914	542506
2015	519045	533278
2016	246188	256808
2017	430290	442287
2018	610687	629276

Таблиця 6.3

Динаміка міграційних процесів на ринку праці України в Дніпропетровській області

Рік	Виїхало з Дніпропетровської обл. працездатного населення	Прибуло в Дніпропетровську обл..
2013	44849	42680
2014	38803	39234
2015	38945	37594
2016	13783	11437
2017	27059	51190
2018	38681	41233

Завдання 3 Оцінити рівень збалансованості попиту й пропозиції робочої сили. Зробити обґрунтовані висновки

Оцінка рівень збалансованості

Рік	Попит робочої сили, тис.осіб	Пропозиція робочої сили, тис.осіб	Коефіцієнт збалансованості
2013	1,2	16,5	
2014	1,3	15,7	
2015	1,0	12,7	
2016	1,1	10,8	
2017	1,0	9,7	
2018	1,2	9,6	

Завдання 4. Оцінити тенденції щодо ефективності використання робочої сили за період 2013-2018 років. Розрахувати вплив трудових факторів на зміну ВВП.

Оцінка динаміку показників ефективного використання робочої сили у 2013-2018 роках.

Рік	ВВП	Чисельність працівників	Продуктивність праці
2013	1454931	19314,2	
2014	1566728	18073,3	
2015	1979458	16443,2	
2016	2383182	16276,9	
2017	2982920	16156,4	
2018	3558706	16360,9	

Завдання 5. Оцінити тенденції зміни номінальної та реальної заробітної плати працівників. Зробити висновки.

Рік	Реальну з/п у % до відповідного періоду попереднього року	Номінальну з/п, грн	Індекс споживних цін
2013	109,3	2359	100,5
2014	95,1	2527	124,9
2015	77,2	2994	143,3
2016	109,8	3695	112,4
2017	129,5	5554	113,7
2018	113,7	6969	109,8

Тема заняття № 9

Аналіз зовнішньої діяльності та платіжного балансу країни.

Мета заняття: Ідентифікувати джерела та оволодіти методологію визначення і отримання статистичних даних, збирати та аналізувати необхідну статистичну й фінансову інформацію, розраховувати макроекономічні показники, що характеризують стан зовнішньої діяльності та платіжного балансу країни.

Обладнання:

- роздавальний матеріал
- практичні ситуаційні завдання і методичні рекомендації до практичних занять;
- статистична звітність, статистичні дані Міністерства фінансів України та статистичного бюлетеня.

План заняття

1. Проаналізувати зовнішньоекономічну діяльність: сутність та показники.
2. Розглянути платіжний баланс країни
3. Оцінити ефективність зовнішньоекономічної діяльності.

Методичні рекомендації

Платіжний баланс країни подається у вигляді статистичної таблиці, яка відображає агреговані дані про реальні та фінансові операції між усіма секторами національної економіки (її резидентами), з одного боку, та зовнішнім сектором (нерезидентами), з другого.

До реальних належать операції, пов'язані з експортом та імпортом товарів і послуг, зовнішніми факторними доходами та поточними трансфертами. Ці операції подаються у Рахунку поточних операцій.

До фінансових відносять операції, що пов'язані зі змінами фінансових активів та зобов'язань і відображаються в Рахунку операцій з капіталом і фінансових операцій.

У сальдо рахунку поточних операцій обчислюється за формулою:

$$\pm CA = NX + NI + NTR. \quad (7.1)$$

Загальне сальдо платіжного балансу (BP) повинно дорівнювати нулю, тобто справедлива формула

$$BP = \pm CA \pm KA + EO = 0. \quad (8.2)$$

Завдання 1. Проаналізувати динаміку показників платіжного балансу України за 2012 -2019рр.Зробити висновки.

Таблиця 7.1

Динаміка показників платіжного балансу України за 2012 -2019рр.

Статті платіжного балансу	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Рахунок поточних операцій	-16 518	-4 596	1 616	-1 340	-2 088		
<i>Баланс товарів та послуг</i>	-15 634	-4 606	-2 362	-6 453	-8 610		
Експорт товарів та послуг	81 719	65 436	47 862	46 008	53 776		
Темп зростання (%)	-	80,1	73,1	96,1	116,9		
Імпорт товарів та послуг	97 353	70 042	50 224	52 461	62 386		
Темп зростання (%)	-	71,9	71,7	104,5	118,9		
Оплата праці (баланс)	6757	5154	5595	6694	9 145		
Фінансовий рахунок	-18 601	9 111	1 223	-2 594	-4 658		
Прямі інвестиції в Україну	4 509	847	3 050	3 441	2 428		
Темп зростання (%)	-	-81,2	360,0	112,8	-29,4		
Портфельні інвестиції (пасиви)	8 782	-2 701	370	216	1 803		
Сальдо платіжного балансу	2 023	-13 307	849	1 346	2 566		

Завдання 2

- Проаналізувати ефективність зовнішньоторговельного обороту товарів та послуг України за 2011-2019. Результати оформити графічно.
- Оцінити рівень розвитку і збалансованості зовнішньої торгівлі України у 2019 році (результати представити в табл..8.3)

Таблиця 7.2

Зовнішньоторговельний оборот товарів та послуг

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Експорт товарів та послуг	707953	717347	681899	770121	1044541	1174625	1430230	1608890	
Темп росту,%									
Імпорт товарів та послуг	- 779028	-835394	-805662	-834133	-1084016	-1323127	-1618749	-1914893	
Темп росту,%									
Сальдо (екс.-імп.)	-71075	-118047	-123763	-64012	-39475	-148502	-188519	-306003	
Баланс товарів і послуг	-10245	-14346	-15594	-4606	- 1704	- 5470	- 8644	-11367	
Баланс товарів	-18031	-21846	-19977	- 7128	-3455	- 6942	- 9663	-12714	
Експорт товарів	62383	64427	64997	50552	35420	33560	9663	43341	
Імпорт товарів	80 414	86 273	-84974	57680	38875	40502	49364	56055	
Баланс послуг	7 886	7 500	4383	2522	1751	1472	1019	1347	
Темп росту,%									
Експорт послуг	21 269	22 089	20485	14884	12442	12448	14167	15794	
Імпорт послуг	13 383	14 589	-16102	12362	10691	10976	13148	14447	
Доходи (сальдо)	-3 796	-2 965	-3003	-1531	375	1477	2597	3348	
Темп росту,%									

Рівень розвитку і збалансованості зовнішньої торгівлі України у 2019 році

Назва	Формула	Рішення
1.Коефіцієнт відкритості економіки	показує ступінь участі країни в міжнародному поділі праці: $K_v = (E + I) : \text{ВВП}$	
2.Експортна квота	$K_E = E : \text{ВВП}$	
3.Коефіцієнт імпортової залежності	$K_i = I : \text{ВВП}$	
4.Коефіцієнт покриття (сальдо)	$K = E : I$	
ВВП ₂₀₁₉		
Експорт		
Імпорт		

Завдання 3. Оцінити динаміку та ефективність прямих інвестицій в Україні.

Аналіз інвестицій.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Прямі інвестиції (сальдо)	+7015	+7195	+4679	+299	+3012	+3268	+2194	+2360	
2 Темп росту, %									
3. Портфельні інвестиції (акціонерний капітал)	519	516	1191	-391	177	69	110	-9	
4 Темп росту, %									
5. Кредити та облігації	1098	4245	7349	-2310	193	147	1693	2122	
6 Темп росту, %									

Завдання 5. Проаналізувати динаміку курсу гривні у 2019 році

Оцінити вплив чинників на динаміку курсу гривні та прогнози на наступні два роки.

Номінальний валютний курс	відносна ціна національної валюти під час обміну на іноземну, і навпаки	$1 / 24,33 = 0,04$ (2018P)
Реальний валютний курс	враховує зміни рівнів цін в обох країнах. $e_p = e_n \frac{P_f}{P_d}$ де e_p , e_n — реальний та номінальний валютні курси; P_d — «внутрішній» рівень цін (дефлятор національної	$0,04 * (257 / 109,8) = 0,094$ (2018P)

	економіки); P _f — індекс цін (дефлятор) іноземної економіки. Індекси цін співвідносяться за один базовий рік.	
Реальна відсоткова ставка з урахуванням «ефекту Фішера»	$I_r_p = \left(\frac{1 + I_{r_n}}{1 + \pi} - 1 \right) \cdot 100\%.$ <p>де I_{rn}, I_{rp} — номінальні та реальні відсоткові ставки; π — темп інфляції.</p>	<p>18- номінальна відсоткова ставка</p> $I_r_p = \left(\frac{1 + 18}{1 + 109,8} - 1 \right) \cdot 100\%.$ <p>=82,9 (2018P)</p>
Індекс ефективного обмінного курсу	$I_i = \frac{\bar{K}_{i,1}}{\bar{K}_{i,0}} = \frac{\sum K_{ij1} q_{ij1}}{\sum q_{ij1}} \div \frac{\sum K_{ij0} q_{ij0}}{\sum q_{ij0}}$ <p>— середньозважені курси валют і поточного та базисного періодів; K_{ij} — обмінний курс (кількість валюти країни j на одиницю валюти країни i); q_{ij} — абсолютний розмір товарообороту країни i з країною j.</p>	<p>-2.1%- Індекс реального ефективного обмінного курсу гривні (річна зміна, %)</p> <p>-11.0%- Індекс номінального ефективного обмінного курсу гривні (річна зміна, %)</p>

2. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності студента за вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Студент на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики, що надаються студентам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні запитання за кожною темою	відповідь на запитання під час лекцій	протягом семестру передбачено 1 комплексну контрольну роботу (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		
	індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Критерії оцінювання практичного заняття:

Кожне практичне завдання оцінюється за двома складовими: тестові завдання та самостійне опрацювання ситуаційних завдань з використанням сучасного інформаційного та програмного забезпечення.

Тестові завдання складаються з 10 тестів, де є одна правильна відповідь. За умови правильного вирішення одного тестового завдання здобувач отримує 0,5 балів. Максимальна кількість набраних балів за тестові завдання – 5 балів.

Виконання практичних ситуаційних завдань – 5 балів

Критерії оцінювання розв'язання задач:

5 балів: отримано правильну відповідь (згідно з еталоном), використано формули (алгоритми) з поясненням змісту окремих їх складових, зазначено одиниці виміру під час кожної дії.

4 бали: отримано правильну відповідь з незначними неточностями згідно з

еталоном, використано формули (алгоритми) з поясненням змісту окремих їх складових, зазначено одиниці виміру під час кожної дії.

3 бали: отримано неправильну відповідь, проте використано формули (алгоритми) з поясненням змісту окремих їх складових, зазначено одиниці виміру під час кожної дії.

2 бали: отримано неправильну відповідь, не використано формули (алгоритми) з поясненням змісту окремих їх складових, не зазначено одиниці виміру під час кожної дії.

1 бал: наведено неправильну відповідь, до якої не надано жодних пояснень.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Оцінювання самостійної роботи студентів з виконання дослідницької роботи відбувається через захист презентацій на практичних заняттях, де:

5 балів – студент/ка демонструє повне розуміння теми та пропонує нестандартні управлінські рішення щодо вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем.; може точно відповісти на всі запитання одногрупників щодо даної теми; ділиться думками з іншими учасниками групи; говорить чітко впродовж 95-100% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії, використовує нові слова для більшості слухачів; уважно слухає одногрупників, детально відповідає на всі питання форми оцінювання і завжди дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

4 бали – студент/ка демонструє розуміння теми, але запропоновані управлінські рішення щодо вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем не відрізняються оригінальністю й новизною; відповідає на більшість запитань одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло впродовж 80-90% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії; слухає одногрупників, відповідає майже всі питання форми оцінювання та інколи дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

3 бали - студент/ка демонструє розуміння теми, але відсутні обґрунтовані пропозиції стосовно поліпшення економічного становища і вирішення поточних і майбутніх фінансових проблем; відповідає на деякі запитання одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одногрупників, інколи ставить уточнюючі питання;

2 бали – студент/ка не демонструє розуміння теми; відповідає на деякі запитання одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одногрупників, уточнюючі питання не ставить;

1 бал - студент/ка демонструє розуміння теми, однак, не відповідає на жодні запитання одногрупників щодо даної теми; говорить не зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує терміни, використовує слова помилково; слухає одногрупників, уточнюючі питання не ставить.

Критерії оцінювання письмової контрольної роботи:

Контрольна робота містить: 10 тестових завдань з чотирма варіантами відповідей, правильна відповідь оцінюється у 1 бал та 4 задачі, кожна з яких при правильному вирішенні максимально оцінюється по 5 балів, де:

5 балів – результат обчислень правильний, аналітичні розрахунки статистичних показників виконано вірно, у логічній послідовності відповідно до чинних методик; розрахунки супроводжуються необхідними поясненнями; зроблено власний обґрунтований висновок за результатами розрахунків; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

4 бали – аналітичні розрахунки статистичних показників виконано в цілому вірно у логічній послідовності відповідно до чинних методик, але мають місце незначні арифметичні помилки; розрахунки супроводжуються достатніми поясненнями; зроблено власний обґрунтований висновок за результатами розрахунків; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

3 бали – аналітичні розрахунки статистичних показників виконано з методичними помилками та порушеннями логічної послідовності виконання; розрахунки не супроводжуються достатніми поясненнями; висновок за результатами розрахунків не достатньо обґрунтований; є помилки в граматиці та/або орфографії;

2 бали - аналітичні розрахунки статистичних показників виконано з грубими методичними і арифметичними помилками, порушеннями логічної послідовності виконання; відсутні пояснення до розрахунків; відсутній висновок за результатами розрахунків, є суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

1 бал – аналітичні розрахунки статистичних показників відсутні

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; Zoom; інсталюваний на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Office365.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- 1 Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підруч. : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк [та ін.] ; за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. — К. : Знання, 2013.
- 2 Бобух І. М. Оцінка національного багатства у контексті міжнародного досвіду / І. М. Бобух // Економіка і прогнозування. — 2011. — № 2. — С. 24–39.
- 3 Гурова К. Д. Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум :

- навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / К. Д. Гурова, К. Д. Ганін ; Харків. торг.-екон. ін-т Київ.нац. торг.-екон. ун-ту. – Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. – 328 с.
- 4 Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посіб. / В. М. Геєць, А. А. Мазаракі, О. П. Корольчук, Ю. І. Кулагін та ін.; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К., 2010. - 279 с.
  - 5 Куцик П. О. Національна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. Частина 1 / Куцик П. О., Ковтун О. І. Башнянин Г. І. – Львів : Растр – 7, 2016. - 460 с.
  - 6 Куцик П. О. Національна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. Частина 2 / Куцик П. О., Ковтун О. І. Башнянин Г. І. – Львів : Растр – 7, 2017. – 400 с.
  - 7 Куцик П. О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. / Куцик П. О., Ковтун О. І. Башнянин Г. І. – Львів : Видавництво ЛКА, 2015. – 794 с
  - 8 Сириченко Н. С. Міжнародне інвестування: теоретико-практичні аспекти дослідження: монографія / Н. С. Сириченко ; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2018. – 182 с.
  - 9 Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки: Навч. посіб.[текст] / Г.О.Пухтаєвич – К.: КНЕУ, 2005. – 254с.

Інформаційні ресурси (ІР)

- 1 База статистичних даних ЮНКТАД. [Електронний ресурс].– Режим доступу :<http://unctadstat.unctad.org/>
- 2 База даних «Законодавство України». Електронний ресурс: [<http://zakon4.rada.gov.ua/laws>]
- 3 Божанова О. В. Аналіз стану грошової маси в Україні [Електронний ресурс] / О. В. Божанова // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2013. — Вип. 44. — С. 91–96. — Режим доступу : http://nvuv.gov.ua/j-pdf/Vetp_2013_44_21.pdf.
- 4 Бюлетень Національного банку України: щомісячне аналітично-статистичне видання Національного банку України [Електронний ресурс] : офіц. сайт НБУ. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
- 5 Економічна статистика: щомісячне видання Міжнародного центру перспективних досліджень [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.icps.kiev.ua>.
- 6 Електронний ресурс «Фінансовий портал». Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>
- 7 Закони України (чинне законодавство на 01.09.2019). Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
- 8 Макроекономічний аналіз : навчальний посібник [Електронний ресурс] / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. –Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 275 с.
- 9 Методичні рекомендації щодо затвердження рівня економічної безпеки України, 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.

- 10 Методологічні положення оновленої версії системи національних рахунків 2008 року [Електронний ресурс]. — К. : Держстат. України, 2013. Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/2013/398/398_2013.htm.
- 11 Монетарний огляд [Електронний ресурс] : статистичні матеріали Національного банку України. — Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58037.
- 12 Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]: стат. матеріали Національного банку України. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/Statist/Electronic%20bulletin/data/stat.pdf>.
- 13 Статистичні дані Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] : офіц. сайт Міністерства фінансів України. — Режим доступу : www.minfin.kmu.gov.ua.
- 14 Соляник Л.Г. Фундаментальний аналіз національної та світової економіки. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з практичних занять (для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань "Управління та адміністрування" спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування) /Л.Г.Соляник; М-во освіти і науки України, Нац.техніч. ун-т НТУ «Дніпровська політехніка». – Електрон. текст. дані.- Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2020. - 58 С. Режим доступу: http://eaf.nmu.org.ua/ua/Students/metod_zav_1.pnp . – Назва з екрана.
- 15 Соляник Л.Г. Фундаментальний аналіз національної та світової економіки. Конспект лекцій. (для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07"Управління та адміністрування" спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування) /Л.Г.Соляник; М-во освіти і науки України, Нац.техніч. ун-т НТУ «Дніпровська політехніка». – Електрон. текст. дані.- Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2020. - 58 С. Режим доступу: http://eaf.nmu.org.ua/ua/Students/metod_zav_1.pnp – Назва з екрана.
- 16 Global financial stability report [Electronic resource] // International Monetary Fund. — Washington, DC, 2017. — 170 p. — Mode of access : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/gfsr/2011/01/index.htm>.
- 17 World Development Report 2019: Development and the Next Generation. — World Bank, 2019.

**«ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА СВІТОВОЇ
ЕКОНОМІКИ»**

ПРАКТИКУМ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»»

Розробниця:
Людмила Григорівна Соляник

В редакції автора

Підготовлено до виходу в світ
у Національному технічному університеті
«Дніпровська політехніка».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842
4960050, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19